

Il debachel en il sector da la sanadad svizzer

DA DR. MED. WALTER SCHENKER

Blers onns ha funcziunà il sector da la sanadad sin ina basa liberala ed in nivel qualitativamain aut. Medis da chasa conscienzios e me dis d'ospital obligads al bain public han garantì ina fitg buna e favuraivla tgira sanitarà da noss pievel. L'inveteraziun creschenta da la populaziun, novas e charas pussaivladads da scleriment cun tecnicas da computer e da spin nuclear sco era novas analisas da labor cun la tecnica da gens contribueschan pli e pli a l'augment dals custs. Las visitas da rutina cun ultrasun savens nundolurusas, cun doppler vascular ed endoscopias han manà a metodas da terapia che permettan intervenziuns preventivas tar disturbis dal cor, da la circulaziun e da las giugadiras. Però era intervenziuns custavivlas sco remplazzament da giugadiras, transplantaziuns d'organs e novas metodas cun medicaments custavivels tar malsauns d'aids e da drogas, sco Interferon e Virostatica, chatschan ils custs da sanadad ulterieuramain ad aut. Betg il davos en quai mesiras socialas – sco la tgira da stgets e fauss asilants e d'immigrants illegals e la prescripziun da drogas permessa dal stadi a personas fermamain dependentas – ch'engrevgeschan medemamain ils custs.

Politichers incumpetents

En Svizra portan anc adina ils chantuns e lur politichers la responsabladad principala per la tgira staziunara da la populaziun en ils ospitals, ma era per il svilup fallà da las structures d'ospital sco era per la planisaziun fallada en tut il sector d'accidents e d'assicuranzas. Anc ozendi datti en il sector da la sanadad politichers incumpetents che crain da pudair schliar tut ils problems cun exercizis da spargnar tar ils medis da chasa e tar ils medicaments.

Daditg enna fissan refurmas fundamentalas necessarias en il sector da la sanadad svizzer. Las bleras mancanzas sin tut ils champs pretendan adina pli spert ina buna schliaziun. Empè da stgaffir però las premissas necessarias per adattar la struttura, han ins convocà cumissiuns monstrusas e giuntas. La qualitat da las propostas per schliar il problem stevan en ina relaziun contraria al dumber dals commembers. In resultat da lur propostas era la lescha d'assicuranza da malsauns (LAM) contestada da l'entschatta enna. Questa lescha è vegnida recumandada il 3 da december 1994 sco «Deus ex machina politicorum» – sco il nonplusultra dals politichers. Il pievel è vegni surmanà d'approvar la nova lescha cun bler squitsch da vart da las partidas ed in engaschament da las medias senza paregl, era cun agid da las cassas da malsauns e cun smanaschas ed empermischuns bunamain demagogicas.

Sistem da sanadad antiquà

Noss sector da la sanadad è cumpletamain antiquà. Quasi mintga chantun ha ses sistem da diagnosa, agens numers da code per malsognas, atgnas tariffas per las medemas prestaziuns. Co pon ins – schizunt cun l'adiever immens d'EED – registrar statisticamain las malsognas ed ils custs da tractament e cumparegliar quests in cun l'auter, sche mintga chantun fixescha autras tariffas da labor e sch'ils custs varieschan da chantun a chantun? Malgrà ina nova lescha n'èn pussaivlas ni cumparegliaziuns sin plaun nazional ni schliaziuns standardisadas dals problems existents. Tut il sistem sto vegnir midà ed adattà als basegns odierns. Las cumpetenzas da la confederaziun e dals chantuns en da reglar da nov, schliaziuns standardisadas en da prender en mira tar las finanzas, la planisaziun e l'organisaziun da las cassas ed assicuranzas, per ch'ins possa finalmain spargnar custs. Tut las empermischuns dals politichers, ch'els hajan ils custs sut controlla cun la

nova LAM, mussan mo l'incumpetenza professunala d'inquals parlamentarar e ch'il parlament è surdumandà.

Gia la mesadad da matg 1996, in mez onn suenter l'entrada en vigur da la nova LAM, èn daventadas las bleras mancanzas da la lescha evidentas e vegnidas cumprovadas da las cassas da malsauns, da pazients, ospitals e medis. Il 1997 ha constatà perfin la dretgira ed il cussegl federal che la nova LAM haja fatg definitivamain naufragi. Nus duvra inna nova lescha che ha la mira d'obtegnair cun ils pli bass custs ils megliers resultats en noss sector da la sanadad. Era il pievel, che sto a la fin finala pajar tut ils quints, ha percurschi ch'els meds disponibels èn limitads. Anc sa drizza la ravgia davart l'augment da las premias excessiv surtut en cunter las cassas da malsauns ed ils medis. Però gia oz vegn rinfatschà cun raschun als politichers ch'els n'hajan naginas ideas novas ed anc damain visiuns veritablas.

Instituziuns inutilas, custavivlas e nun-productivas èn d'abolir. La conferenza dals directurs da sanadad n'ha oz damai nagina funcziun nizzavla pli, cunquai ch'ella n'ha inoltrà en fin oz betg ina sulletta idea raschunavla e realisabla.

Uschia sco il sector da la sanadad èn era las organisaziuns dals ospitals sutmessas ad ina midada sperta da las premissas e prestaziuns. Igl è uras da manar ils ospitals finalmain tenor principis economics e da l'economia da manaschi. Ils abus da subvenziuns ston chalar. I dovra concorrenza tranter las instituziuns areguard il pretsch, la qualitat e la scolaziun supplementara. Tar tut quai ston crudar ils cunfins chantunals e vegnir eliminads ils deficitats da regulaziun existents. Empè da quai vegn oz empruvà d'introducir ina struttura inflexibla che cuntra-deschia a mintga sistem da l'economia da martgà.

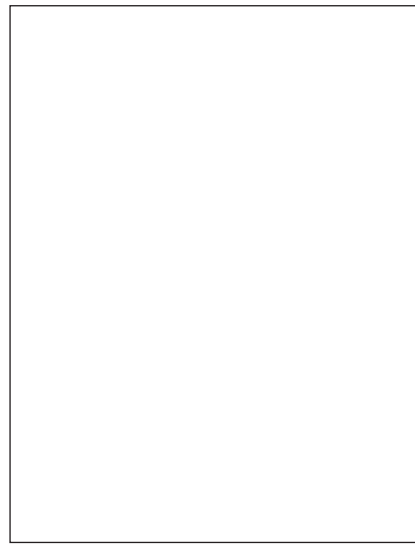
Ospitals

Tar in'occupaziun da letgs da 65 per tschient duvra inna nus sin in milliun abitants circa 1600 letgs d'ospital. Serradas d'ospitals guvernamentalas èn in'absurdità, perquai ch'ellas excludan ina concorrenza reala. Ils ospitals ston ir enturn effizientamain cun lur meds elavurads e cun lur engaschament per pudair surviver. La concorrenza da pretsch e da qualitat sto funcziunar. Ils ospitals ston esser accessibels libramain per tut ils assicurads sto esser libra (free system). Da franar ils custs è be pussaivel sche la gestiun d'ospital ensem cun l'equipa da medis responsabla presta servetschs orientads al pazient ed a pretschs favuraivels. Purschidas custavivlas ed inutilas vegnan liquidadas senza guerras da persuasiun sche bilantschas cotschnas pretendan quai. Era ils pazients duain ir enturn cun ils custs en moda economica: Damain ospitalisaziuns directas per bagatellas, curtas dimoras a l'ospital, damain tgira intensiva, engaschament dal personal pli raschunavel e damain crom da palpìri. En ils Stadis Unids da l'America datti gia ospitals «senza palpìri», e là vegnan las prestaziuns d'ospital limitadas sin l'essenzial.

Evitar in luxus inutil

Tar nus sa mova la spirala dals custs gist en la direziun cuntraria. In luxus inutil en ils ospitals cun confort d'hotel e dunsena sin giavisch, naschientschas nunnaturalas en il bogn d'aua cun il partenari per l'eveniment da naschientscha sut l'aua, reclama da las cassas da malsauns per gruppas da pazients senza ristgs che custan milliuns, tut quai èn svilups sbagliads, ballast custavel, che vegn bittà giu fitg svelto en il cumbat da concorrenza. Perencunter ston ins conceder dapli impurtanza a la tgira dals pazients ed a la controlla da qualitat dal tractament medical e da tgira (quality control).

Ils politichers che mainan savens ils ospitals ed il sector da la sanadad, n'encler-

Serradas guvernamentalas d'ospitals èn ina absurdità, perquai ch'ellas excludan ina concorrenza reala.

gian dals problems d'exequir pauc u in-summa nagut. Cun quai ch'els na pon betg vegnir fatgs responsabels pervi da lur incumpetenza, ston sa retrair en lur plazza directurs d'ospital u funcziunaris superius e vegnir engaschads vinavant ad in auter lieu. Oz ston las cassas da malsauns ed ils ospitals elavurar novs models da finanziaziun. Però tar il savair d'ozendi, savens insufficient, dals responsabels è nagut en vista, ni bunas ideas ni visiuns da schliaziuns futuras.

Visiuns per il futur

Ina pussaivladad per midar las structures fiss da fusiunar ospitals universitaras, ospitals dals centers ed ospitals regionalas en trais regiuns da tgira. Cun quai fiss er dada la pussaivladad da reducir surcapacitads e d'evitar duplicitads. Mintga regiun vegniss manada d'in director general che dispona da la furnaziun necessaria, d'enconuschentschas professunalas correspudentas, d'inschign da manar e d'experientscha. Tut ils meds d'ozendi per ils fatgs d'ospitals, per la furnaziun dals medis (uni), tgirunzas e spezialists da medischna, vegnissan appurtads en in pool. Cun il temp vegnissan stritgadas las subvenziuns per ils ospitals, quellas per la furnaziun e la perscrutaziun però regladas da nov. La privatisaziun dals ospitals, che ston far economia cun ils meds attribuids, pussibilitass vinavant l'existenza d'ospitals pitschens e cun quai ina stgetta concorrenza. Ultra da quai fiss refutada la rinfatscha dals medis che la medischna vegnia nazionalisada. En ils Stadis Unids da l'America èn gia colliads ils systems da satelit en las aglomeraziuns pli grondas (Mt. Sainai, Ford, Cliveland, Chicago).

Ina repartiziun en Svizra franzosa, Svizra centrala e Svizra da l'ost cun trais directurs d'ospital fiss ina pussaivladad. Cun quai sa muventass insatge en il sistem dals ospitals svizzers immovibels ed influenzà da la politica. Pli tard surpigliass in team da medis, medis d'ospital e praticers la conresponsabladad en las regiuns da satellit. Las clinicas universitaras a Geneva e Losanna fissan responsablas per la perscrutaziun en la medischna, per l'administraziun e la nova generaziun academica (che vegniss scolada pli conforma als basegns ch'enfin uss). Catalogs da prestaziun circumscrivessan las activitads dals ospitals dal center a Sion, Yverdon e Neuchâtel sco er quellas dals ospitals regionalas.

Sumegliantamain pudess ins realisar in provediment da la Svizra centrala cun las clinicas universitaras a Berna e Basilea ed ospitals dal center a Bellinzona, Lucerna, Interlaken, Bienna, Liestal ed Olten. Era per la Svizra da l'ost fiss pussaivla ina buna schliaziun: Dapli incumbensas da scolaziun a Son Gagl, ensem cun l'università da Turich. Ospitals dal center a Schaffusa, Münsterlingen, Riva S. Gagl e Cuir surpigliassan per part ulterius a novas incumbensas. Las trais regiuns grondas stuessan cumprovar lur custs per incumbensas spezialas: Centers

da paraplegia, transplantaziuns d'organs, centers da cremaziun.

Integraziun sociala

Era problems socials da lunga durada sco la tgira psichiatica stuessan vegnir reponderads da nov. Per la tgira d'alcoholichers, toxicomans e pazients d'aids duess ins tschertgar schliaziuns pli favuraivlas. L'effect da medicaments chers stuess vegnir cumprovà.

La tgira da pazients da cancer pretenda medemamain ina regionalisaziun a norma da las structures existents. Clinicas interdiscliplinaras furman equipas che sa deditgeschan a la prevenziun ed a la diagnosa tempriva da cancer, ma era a la promozion da la sanadad tar ils giuvenils e creschids. Quests centers regionalas manassan in register da tut ils pazients cun in tumor, in register da las provas da tessi e procurassan per ina tgira degna da pazients incurabels a chasa u en ina chasa da tgira. La qualitat da questas spiertas vegniss era controllada.

Ulteriuras incumbensas d'ina nova direziun fissan da controllar il tractament e d'observar las directives da terapia da la WHO (World Health Organisation) sco era d'analisar ils custs ed il gudogn da la tgira en cas da basegn, da spezialitads, da tractaments primars u tar la tgira d'attempads. Las pli impurtantas finamiras da la controlla da qualitat èn, ch'il pazient saja cuntent cun sia tgira ed il bun resultat final da la terapia. La pli favuraivla metoda sto daventar rutina. A la fin èsi adina d'examinar l'effizienz da tut il sistem. En fin oz è darar vegni valità tge ch'è vairamain ina medischna propi buna. Nus giavischain bain tutts custs bass ed ina buna qualitat da la tgira. Sco criteris da qualitat servan però savens applicaziuns e prestaziuns discutablas. Igl è da sa dumandar sche tut quai che nus faschain saja era propi necessari u sch'i vegnia intervegni inutilmain.

Impurtant èn era buns contacts cun il pazient sco client. Nus stuessan ans dumandar pli savens sch'els clients sajan cuntents cun nossas prestaziuns ed era ans far las suandantas dumondas: Co èn ils contacts cun la publicitad, cun ils collavurats, cun las vischnancas, cun ils medis? È la direziun buna u dovri midadas? Co statti cun la promozion da la generaziun giuvna en las scolas ed en la publicitad? Per regla vegn quest problem resguardà a lunga vista bler memia pauc. El merita però noss'attenziun, perquai ch'el è fitg impurtant per la qualitat da la tgira futura.

Medis

A pli lunga vista èn d'integrar en l'entir sistem tant ils medis generalists, ils medis da champagna sco era ils medis d'ospital che pratitgeschan independentamain. Il medi da chasa stuess pudair decider libramain tar tge ospitals ch'el vul cumprar en per ses pazients las meglras operaziuns per il pretsch il pli favuraivel. Ils medis ston vegnir orientads dapli davart models pussaivels da la collavuraziun. L'integraziun clinica tras contacts pli frequents èn d'interess vicendaivel per pudair examinar novs models da sanadad ed era per pudair inoltrar iniziativas e propostas dals medis. Cun ina concepziun correspudenta dals contracts ed ina remuneraziun da las prestaziuns, pon ils medis vegnir integrads finanzialmain. Uschia crudassan davent bleras prestaziuns inutilas e duplicitads en il sector da cumpensaziun (guerra da palpìri), senza che l'indipendenza dals medis da chasa vegniss tangada. Ultra da quai existess la pussaivladad da cogestiu tar la concepziun dals models da medis da chasa.

In sistem da satellit porscha novas pussaivladads areguard incumbensas regionalas grazia a la rait digitala. Plinavant stuessan ils medis integrads esser abels d'inoltrar era sin champ politic lur savair e lur ideas.

Las mancanzas gravantas da la nova LAM en vegnidas cumprovadas gia a l'entschatta da quest artitgel. Avant che far uss da questa cuntschadira desolada ina nova lescha da sanadad u da cuntschar ella vinavant cun midadas da lescha, duess ins midar las cundiziuns fundamentalas necessarias e ristgar da transfurmar tut noss sistem da sanadad conform al temp.

La finamira d'ina nova structuraziun ston esser tariffas d'ospital che cuvran ils custs e pussibiliteschian la concorrenza tranter las regiuns. Pli tard stuessan vegnir integrads ils medis generalists ed ils spezialists en il «Managed Care System». Ina gia ch'els custs dal nov sistem èn conuschents, pon ils pazients assegnar lur premias directamain en il sistem da sanadad. Cun quai daventassan las cassas da malsauns e lur administraziun custavivla inutilas e las premias d'assicuranza fissan finalmain in pau pli favuraivlas.

Medicaments

Ils medicaments occupan in chapitel stgir en il sector da la sanadad svizzer. Era qua datti en il temp da l'integraziun europeica structures inutilas. Senza consultar ils medis han ins creà ina «glista negativa», sco ch'i para per spargnar raps. Latiens han ins stritgà meds cumprovads e favuraivels da la glista dals medicaments reconuschids da la cassa da malsauns ed obligà ils medis d'ordinar persuenter a lur pazients meds custavivels.

L'Uffizi interchantunale da controlla da medicaments (UICM) porta la responsabladad principala per il dischurd economic en il sector da pavel e medicaments. Pli baud vegnivan ils pretschs da medicaments midads dus gia l'onn, oz var quatter giadas. Quai è ina absurdità birocratica cun custs da stampa, adattaziuns dal pretsch tar apotecas, medis e distribuiders a l'engrossa. Ch'ins po cumprar en pli favuraivel copias da medicaments, vegn taschentà, e la glista dals medicaments copiads na vegn betg publicada. Empè da spargnar custs datti custs supplementars tras l'administraziun. Senza far la minima meglieraziun vegnan uschia augmentadas las expensas. Apaina ch'els medis e las cassas da malsauns han studegià a fin las midadas dal pretsch, èn gia puspè novas sin maisa.

L'UICM pudess vegnir aboli immediat senza dischavantatgs ed ins pudess spargnar fitg blers raps. In'adattaziun dals pretschs per onn avess daditg tanschi, sch'els pretschs da medicaments na fissan betg vegnids martgadads a bainplaschair en il gremi. Ultra da quai è la qualitat da l'examinaziun dals medicaments e dals pavels per la gronda part fitg discutabla. Sche nus avessan ans associads a las directives da l'Uffizi d'examinaziun europeic, fissan nus vegnids schanegiads dals pavels infectads cun BSE e dals imports da pulom da Hongkong. En il senn d'ina schliaziun globala pudessan nus era surpigliar las directives da l'administraziun americana Food and Drug. Sche nus avessan fatg quai pli baud, ans fiss la tragedia «Contergan» vegnida spargnada. Cun quatter giadas damain uffizians sutoccupads en l'Uffizi federal da sanadad daventass questa creaziun nunsurvesaivla almain quatter giadas pli effizienta.

La moda e maniera co ch'els medicaments vegnan distribuids, na gioga nagina gronda rolla. Il pli favuraivel fiss la consegna da medicaments tras il medi che ordinescha quests. Distribuiders a l'engrossa n'èn betg giavischads, perquai ch'els garanteschian be en ils centers gronds ina distribuziun permanenta. Las tentativas da las cassas da trametter sezzas medicaments custavivels tar receipts cuntinuants, mussa be co che cassas vegnan sin ideas curiosas be per augmentar las expensas. Il medem vala per lur centers da sanadad, dals quals i na vegn mai rendi quint detagliadamain.